
DE
**LAST
POST**

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

OMSLAGFOTO'S	Philip Vanoutrive (voorkant), CWGC en Vanoutrive (achterkant)
OMSLAGONTWERP	Studio Lannoo
VORMGEVING	Studio Lannoo i.s.m. Keppie & Keppie
FOTO'S BINNENWERK	zie Dankbetuiging achteraan

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2014 en Philip Vanoutrive/Ian Connerty
D/2014/45/609 – ISBN 978 94 014 1421 0 – NUR 689

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DE
**LAST
POST**

30.000

MAAL HULDE AAN
DE GESNEUVELDEN VAN
DE EERSTE WERELDOORLOG

TEKSTEN

IAN CONNERTY

FOTOGRAFIE

PHILIP VANOUTRIVE

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord – 7

Een ceremonie van hoop – 8

Wij zullen hen niet vergeten – 9

1

De oorsprong van de Last Post Ceremonie – 11

2

De Last Post Ceremonie – 27

3

11 november onder de Menenpoort – 43

4

Hoogwaardigheidsbekleders en de Last Post Ceremonie – 61

5

Bezoekers van de Last Post Ceremonie – 81

6

Jongeren bij de Last Post Ceremonie – 101

7

Het Gemenebest en de Last Post Ceremonie – 119

8

De Last Post Ceremonie weg van de Menenpoort – 137

9

Sportlui onder de Menenpoort – 149

10

Muziek en kunst aan de Menenpoort – 163

Blazers en voorzitters van de Last Post Association – 187

Dankbetuiging – 192

VOORWOORD

Tijdens dit honderdste jaar na het begin van de Eerste Wereldoorlog denken we terug aan de dodelijke vernietiging, het leed en de offers die toen op een uitzonderlijk grote schaal plaatsvonden op de velden van Europa en daarbuiten. Het aantal slachtoffers en de vernielingen van de Grote Oorlog waren omvangrijker dan eender welk internationaal conflict tot dat moment. Het offer dat onze voorouders honderd jaar geleden brachten, was er een voor ons, en is er een dat we altijd moeten gedenken.

Dit gedenkboek van de Last Post Association helpt ons precies daarbij. In 1928 beslisten de Ieperse politiecommissaris Pierre Vandenbraambussche en zijn vrienden om elke dag en tot in eeuwigheid de Last Post te blazen. Ze deden dat als een blijvende dankbetuiging aan de mannen die hadden gevochten en waren gesneuveld voor het herstel van de vrede en de onafhankelijkheid van België tijdens de Grote Oorlog van 1914-1918. Dankzij de overvloedige en onvermoeibare toewijding van de Last Post Association, heeft de dagelijkse ceremonie onder de Menenpoort een ruimere en diepere betekenis gekregen door al degenen te herdenken die hebben gevochten en in de strijd gesneuveld zijn.

Deze aangrijpende plaats werd uitgekozen vanwege haar krachtige symbolische waarde: van deze plek vertrokken honderdduizenden Britse en Gemenebestsoldaten naar het front. Velen keerden nooit meer terug. Zij die vandaag deelnemen aan de Last Post Ceremonie, zijn daar vanwege de menselijke verhalen die hen naar Vlaanderen en België hebben gebracht; misschien om er verloren gewaande familie op te sporen, misschien om veteranen te vergezellen die er na vele jaren in zijn geslaagd om terug te keren, of misschien gewoon om hun eigen blijk van waardering te uiten voor hen die hun zijn voorgegaan.

Ik kan zelf getuigen van de emotionele kracht die je ervaart wanneer je eenvoudigweg onder de Menenpoort staat en naar de Last Post luistert. De respectvolle rust van de ceremonie biedt de ruimte om na te denken over de verhalen van degenen die vochten en hun leven offerden voor hun land en vrienden, of om te overwegen hoe het leven moet zijn geweest voor degenen die thuis achterbleven. De foto's en getuigenissen

in dit boek leggen heel mooi die momenten van reflectie en zichtbare emotie vast bij de bezoekers. Veel hoogwaardigheidsbekleders hebben deelgenomen aan de Last Post Ceremonie, maar het is duidelijk dat ze mensen van elke achtergrond of levensloop samenbrengt. Ze biedt hen de gelegenheid om op het einde samen te luisteren naar de Reveille, die uitgegroeid is tot een teken van hoop voor een betere toekomst.

De herdenking van de Eerste Wereldoorlog moet ook de basis vormen waarop we een blijvende culturele en educatieve erfenis kunnen bouwen. We moeten ervoor zorgen dat de offers van honderd jaar geleden ook nog binnen honderd jaar herinnerd zullen worden. Het groeiend aantal jonge deelnemers aan de Last Post Ceremonie bewijst alvast dat ze willen begrijpen wat in het verleden gebeurd is en wat dit vandaag voor hen betekent.

Dit boek bevat verhalen en foto's van momenten waarin jongeren doorheen de jaren centraal stonden bij de Last Post Ceremonies. Een van die bijzondere ceremonies vond plaats in november 2013, toen Britse en Belgische schoolkinderen – in aanwezigheid van prins Laurent en de hertog van Edinburgh – een stukje Vlaamse grond overbrachten naar de Flanders Field Memorial Garden in het Guards Museum in Londen.

Onze plicht bij de herdenking van het begin van de Eerste Wereldoorlog honderd jaar geleden is duidelijk: het eren van zij die vochten in het leger, het herdenken van zij die stierven, en het verzekeren dat de geleerde lessen altijd in onze gedachten zullen zijn. Ik ben enorm erkentelijk voor alles wat de Last Post Association en haar klaroemblazers doen om dat doel te verwezenlijken.

David Cameron

Eerste minister van het Verenigd Koninkrijk

EEN CEREMONIE VAN HOOP

Het is al te menselijk om de ruwe penseelstreken van de geschiedenis als normaal te beschouwen. Het is gemakkelijk om ons te nestelen in het comfortabele leven van de 21ste eeuw en de individuele offers te vergeten die voor ons zijn gebracht.

Dit boek is evenwel het verhaal van een opmerkelijke groep mannen die onvermoeibaar en onbaatzuchtig hebben gewerkt om, met de steun van hun familie, te garanderen dat we 'ze gedenken'.

De Last Post wordt al sinds 1928 gespeeld bij de Menenpoort in Ieper. Elke avond staan ze er, plechtig in uniform, om onze hulde te handhaven aan de bijna 55.000 mannen van wie de namen in de Menenpoort zijn gegraveerd.

Hoewel het bezoek van monarchen, staatshoofden en andere hoogwaardigheidsbekleders in deze bladzijden is opgenomen, schuilt de echte kracht in de ontroering van de gewone pelgrim die naar die ene familienaam zoekt. Vaak heb ik deze mensen uit het Verenigd Koninkrijk, Australië, Canada en de verre uithoeken van het Gemenebest oprecht en in tranen over de ceremonie horen zeggen: 'Het was het hoogtepunt van mijn leven.'

Hoe kan ze dat niet zijn? De bladzijden van dit boek illustreren de respectvolle herdenking die iedereen beroert die bij de Menenpoort samenkomt. Of je nu een pelgrim bent of een toerist, de Last Post Ceremonie vraagt aan iedereen die ze bijwoont: 'Wat betekent hun offer voor mij?'

Het is nu moeilijk te geloven dat op de beelden van de jaren 1960 en 1970 meer klarenblazers te zien zijn dan bezoekers. Het publiek dat vandaag regelmatig uit meer dan duizend personen bestaat, zegt veel over ons, over wat wij waardevol vinden en over de trouwe toewijding van de Last Post Association. Dat 114 noten zoveel mensen van een nieuwe generatie kunnen ontroeren en er iets voor betekenen, blaast een hernieuwd vertrouwen in.

Ik heb al meer dan eens het voorrecht gehad onder de Menenpoort te staan voor de Last Post. Evengoed op een ijskoude oudejaarsavond met een handvol anderen, als bij de ceremonies van 11 november waar duizenden samenstromen. Ik stel altijd vast dat ik naar de namen kijk – jonge mannen van wie de levens stille getuigen zijn van de toekomst die ze ons hebben gegeven. Elke naam herinnert ons aan wat er is verloren gegaan. Maar wanneer de Last Post speelt, bevindt zich in dat verlies een herinnering aan de meest fragiele en tegelijk sterke menselijke emotie: hoop. Ik vertrek na de ceremonie altijd met een nieuw gevoel van geloof in een betere toekomst en met het idee dat sommige waarheden waar we naar leven, de inspanning waard zijn om ze te verdedigen.

Een eeuw na de catastrofe die ons de Menenpoort opleverde en daarna de Last Post, bevindt zich in dit boek nog een geschenk dat deze mannen ons gaven met hun bloedige offer. Ze brengen ons 's avonds samen – vanuit vele landen, met inbegrip die van de vroegere vijanden. We hebben vooral nood aan elkaar en aan onderling begrip. Wij danken de Last Post Association, die dat mogelijk heeft gemaakt, en brengen hen speciaal hulde.

Dr. Brendan Nelson

Directeur van het Australian War Memorial
Ambassadeur van Australië in België, bij de NAVO en de EU (2010-2012)

WIJ ZULLEN HEN NIET VERGETEN

Op 1 juli 1928 weerklonken voor het eerst de noten van de Last Post onder de Menenpoort in Ieper. Het was de allereerste ceremonie van een lange reeks dagelijkse herdenkingen, die op 9 juli 2015 de historische mijlpaal van 30.000 uitvoeringen zal bereiken.

Van bij de start was het doel van de organisatie achter deze dagelijkse ceremonie duidelijk: het blijven eren en herdenken door het Belgische volk van de bijna 250.000 soldaten uit het Britse Gemenebest die het ultieme offer brachten tijdens de verdediging van de Ieperboog in de Eerste Wereldoorlog.

86 jaar en bijna 30.000 ceremonies later organiseert de Last Post Association deze herdenking nog altijd met dezelfde doelstelling. Het is een ingetogen en ontroerend saluut aan de soldaten die vielen voor onze democratische vrijheden en het herstel van de vrede.

Nu zovele jaren later de laatste oud-strijders verdwenen zijn en ze hun verhaal niet langer kunnen vertellen, willen wij hen blijven gedenken en de lessen van hun ervaringen doorgeven aan de jongere generatie, met de volgende woorden in gedachten: 'Wie het verleden vergeet, is gedoemd het op opnieuw te herhalen.'

Wij vinden het dan ook passend om via dit boek aandacht te schenken aan de 30.000ste ceremonie en de 86-jarige werking van onze vrijwilligersvereniging door haar geschiedenis in woord en beeld te vertellen. Deze herdenking is intussen uitgegroeid tot een ceremonie met wereldwijde faam. De lezer krijgt dankzij een rijke selectie aan foto's en verhelderende teksten een kijk op de werking en evolutie van onze vereniging en de talrijke bezoekers van de ceremonie, vroeger en nu.

We belichten ook het verhaal achter 20 van de 54.628 soldatennamen die voor eeuwig op het mooie Ieperse memoriaal van Sir Reginald Blomfield gebeiteld staan. Zij staan symbool voor allen die sneuvelen in Flanders' Fields. Hun verhaal illustreert waarom elke avond zo vele honderden of zelfs duizenden mensen zich verzamelen aan de Menenpoort om de klaroenen te horen schallen. Zonder hun offer, zonder hun moed en trouw aan hun plicht, zou de wereld vandaag een veel minder aangename plaats zijn om in te leven. Dat mogen wij nooit vergeten.

Benoit Mottrie

Voorzitter Last Post Association

R. L.

A.

E SERJEANT

LLS C. E.

ER G. B.

SGT. E. E. JONES.

STILL
REMEMBERED
IN
SANDWICH
KENT

IN
REMEMBRANCE

1

DE OORSPRONG VAN DE LAST POST CEREMONIE

*Zij die leven zijn het aan diegenen
die niet langer kunnen spreken verplicht
hun verhaal in hun plaats te vertellen.*

CZESLAW MILOSZ

Tussen 1914 en 1918 sneuvelden bij de verdediging van de stad Ieper bijna 200.000 soldaten van de Britse Commonwealth. Ruim dubbel zoveel soldaten raakten gewond. Het bloedvergieten was ongezien in recente tijden. Winston Churchill, in die tijd staatssecretaris voor Oorlogszaken, verklaarde in januari 1919: 'In de hele wereld is er voor het Britse ras geen heiligere plaats.' Om dit sentiment te concretiseren, suggereerde Churchill zelfs de stad als ruïne te bewaren, als een permanent memoriaal voor de heldenmoed en de offers van de legers van Groot-Brittannië, van zijn kolonies en zijn dominions.

Er was nog een andere groep voor wie de stad al even 'heilig' was, ook al was die groep heel wat kleiner: de mensen die vóór de oorlog in Ieper woonden. Zij zagen de stad als hun thuis. De meesten van hen hadden de oorlogsjaren als vluchtelingen doorgebracht – in Groot-Brittannië, Frankrijk of Zwitserland – en nu wilden ze terugkeren naar de plaats waar ze alle recht op hadden. Natuurlijk was in de oorlog gevochten om hun huizen en hun rechten als vrije mensen te verdedigen. Maar moesten de Britten hen dit alles nu afnemen?

Foto: De Menenpoort in 1919, met de ruïnes van Ieper in de achtergrond.

De Belgische overheid stond voor een dilemma. Over de rechten van het Belgische volk en over de territoriale integriteit van de Belgische natie kon niet worden onderhandeld. En toch was de overheid zich tegelijkertijd bewust van de inspanningen van de geallieerden tijdens de oorlog. Ze wou haar dankbaarheid betuigen op een andere, geschikte manier.

Het was tegen deze achtergrond, en na veel discussies, dat Whitehall en Brussel uiteindelijk besloten Ieper aan zijn bewoners terug te geven en weer op te bouwen. Maar de stad moest ook de plaats worden voor een belangrijk Brits monument. Zo ontstond het idee voor het Menenpoort Memoriaal voor de Vermisten.

Foto: De Menenpoort in aanbouw.

Foto: Het Hôtel Britannique, circa 1935. Hier werd voor het eerst het idee van een Last Post Ceremonie besproken.

Heropbouw

In de loop van de jaren 1920 keerden de burgers van Ieper geleidelijk naar hun stad terug. Eerst werden ze ondergebracht in tijdelijke, houten woongelegenheden – lokaal ‘barakken’ genoemd – maar al snel startte men de heropbouw van meer permanente huisvesting op.

Woonhuizen en commerciële panden kregen voorrang, want dat was de snelste weg om het ‘normale’ leven in de stad te herstellen. Bovendien kon dit soort gebouwen het snelst en het makkelijkst worden opgetrokken. De grote historische gebouwen, zoals de Lakenhalle en de Sint-Maartenskerk, vroegen veel meer tijd en inspanningen om ze in hun vroegere glorie te herstellen. (Beide werden volgens de oorspronkelijke plannen heropgebouwd; de kerk was grotendeels klaar in 1933, op de laatste herstellingen van de Lakenhalle moest nog tot 1966 worden gewacht.) De bouw van het Britse memoriaal aan de Menenpoort was dus het grootste en indrukwekkendste project in het Ieper van de jaren 1920.

De Menenpoort was een voor de hand liggende plaats voor een memoriaal. Het was de opening in de vestingwallen rond de stad waarlangs honderdduizenden Britse militairen en militairen van de Commonwealth naar het front gemarcheerd hadden. Velen van hen kwamen nooit terug. De fundamenten voor het memoriaal werden gelegd in 1923, de eigenlijke bouw begon in 1925. Twee jaar later was het memoriaal klaar voor inhuldiging. Het draagt de namen van meer dan 55.000 soldaten van de Britse Commonwealth die vóór 16 augustus 1917 in de Ieperboog (de Salient of het stuk grondgebied dat door de geallieerden bezet was en in het door de Duitsers bezette gebied doordrong) gesneuveld waren en geen bekend graf hadden.

De werken aan de Menenpoort trokken uiteraard volop de aandacht van een stad die nog erg beïnvloed werd door de nasleep van de oorlog. Veel prominente burgers kwamen geregeld voor een ‘aperitiefuurtje’ bijeen in het Hôtel Britannique op de Grote Markt. Daar discussieerden ze over onderwerpen als het betalen van een schadevergoeding aan de lokale bevolking, over de toenemende stroom Britse pelgrims en over de herdenking van de oorlogsdoden, onder meer door de aanleg van een toenemend aantal begraafplaatsen en monumenten rond de stad. Ook de Menenpoort was, niet verwonderlijk, een vaak terugkerend gespreksonderwerp in de Britannique.

Foto: Op de Frenchlaan verdringt zich een massa tijdens de inhuldiging van het Menenpoort Memoriaal voor de Vermisten op 24 juli 1927.

De inhuldiging van het Menenpoort Memoriaal

Deze conversaties werden intenser naarmate de inhuldiging van het memoriaal – op 24 juli 1927 – naderde. De ceremonie zelf was in alle opzichten een indrukwekkend spektakel. Ze werd bijgewoond door niet minder dan 15.000 pelgrims, koning Albert I van België voorop. Tijdens de oorlog stond hij aan het hoofd van het leger van zijn land. Het memoriaal werd, in naam van het Britse volk, onthuld door veldmaarschalk Lord Plumer. Hij was de architect van de Britse overwinning bij de Slag van Mesen in 1917 en bevelhebber van het British Second Army tijdens de Derde Slag om Ieper. In een ontroerende speech vatte veldmaarschalk Plumer de gevoelens van alle aanwezigen samen, in het bijzonder van al wie geliefden had verloren die vermist waren gebleven. Plumer zei: ‘Hij is niet vermist – hij is hier.’

Dé climax van de ceremonie was ongetwijfeld de Last Post, gespeeld door de blazers van het 2de bataljon van de Somerset Light Infantry. Daarna volgde een hartverscheurende minuut stilte, die uiteindelijk werd verbroken door de tonen van de Reveille. Het is dit deel van de inhuldiging dat de meeste aanwezigen zich achteraf het best herinnerden. Het maakte ook een onuitwisbare indruk op de chef van de lokale politie, die de plechtigheid in zijn officiële functie bijwoonde. Zijn naam was Pierre Vandenbraambussche.

Foto: Politiecommissaris Pierre Vandenbraambussche inspecteert de publieke pompen bij de Menenpoort. Het is 22 april 1915, amper een paar uur vóór de eerste Duitse gasaanval.

Commissaris Pierre Vandenbraambussche

Commissaris Vandenbraambussche was een van de trouwe gasten van Hôtel Britannique, waar de vooraanstaande burgers van de stad al hadden nagedacht over de vraag die in een lokale krant was verschenen: ‘Hoe kunnen we onze waardering en ons respect uiten voor de gevallenen, onze dankbaarheid tegenover het grote en noble Britse ras?’ Het gevoel dat de stad iets moest doen werd steeds sterker. Maar wat precies? Vandenbraambussche dacht dat hij het antwoord had: waarom geen dagelijkse herdenkingsplechtigheid, waarbij de Last Post werd gespeeld? Die had toch zo’n dramatische indruk nagelaten bij de inauguratie van de Menenpoort?

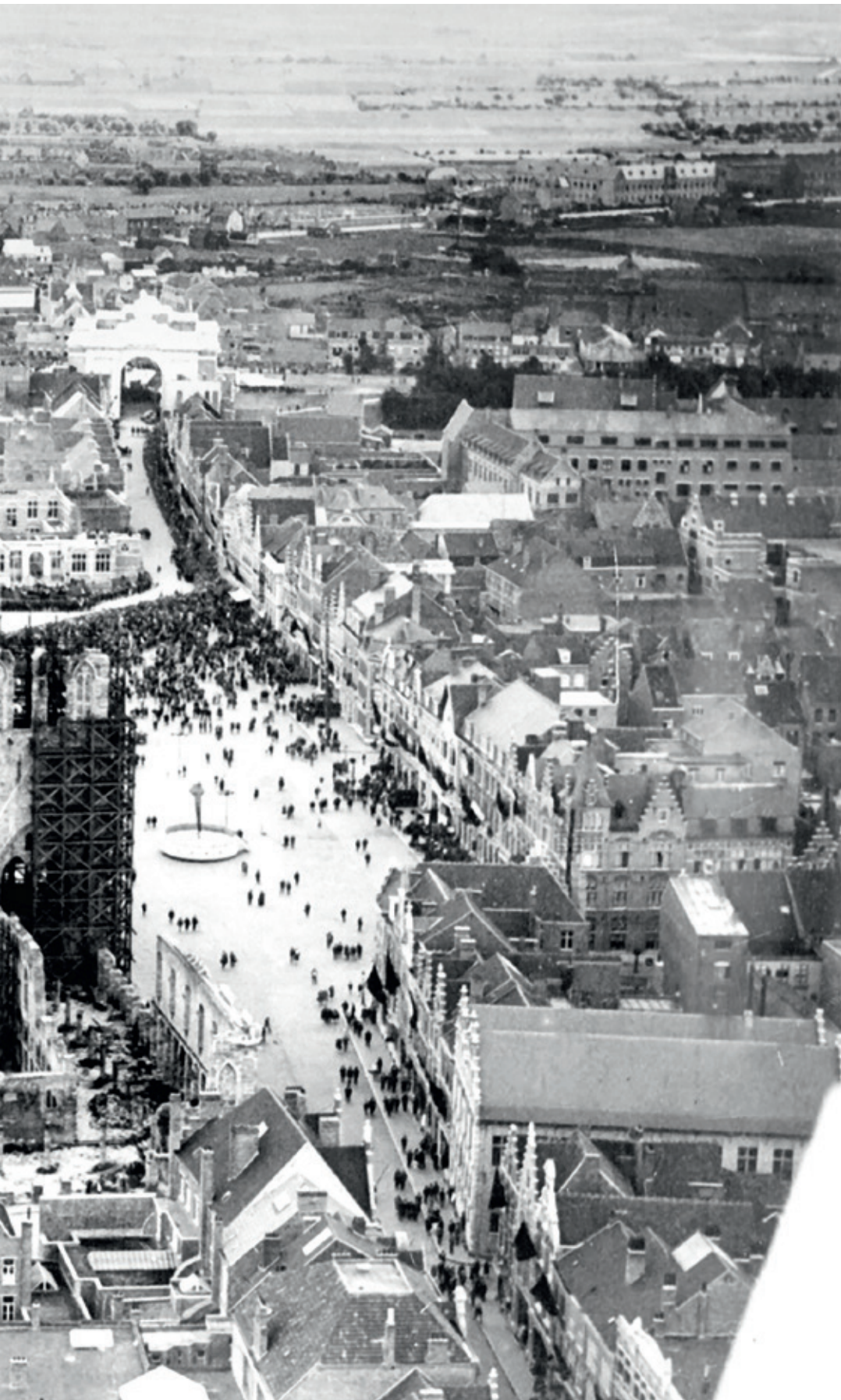
Er is geen betrouwbaar verslag van wat precies gebeurde, maar er kan haast geen twijfel over bestaan: Pierre Vandenbraambussche nam het initiatief en verzamelde een aantal gelijkgezinde vrienden van de kring van de Britannique rond zich om zijn idee verder uit te werken. Tot deze groep behoorden Remi Boucquet, Aimé Gruwez (voorzitter van de lokale Harmonie Ypriana), Richard Leclercq (directeur van de lokale telefoon- en telegraafdienst), Hector Vermeulen (lokaal brouwer en sleutelfiguur in de Kamer van Koophandel), Arthur Butaye (advocaat), Armand Donck (ook hij was brouwer), Henry Sobry (de toenmalige burgemeester) en William Perrott (kapitein van het Britse leger die na de wapenstilstand in Ieper was gebleven). Zij hadden veel invloed in de zich snel weer ontwikkelende stad. Ze waren meer dan in staat om de nodige financiële, logistieke en politieke steun te verlenen voor de nieuwe ceremonie. Er moest alleen nog één probleem worden opgelost: klaroenblazers vinden.

De klaroenblazers

Ook al vorderde de wederopbouw van Ieper goed en kwamen de commerciële en zakelijke activiteiten snel weer op gang, de populatie was in 1927 nog maar gegroeid tot ongeveer 10.000. Dat was weinig, vergeleken met het vooroorlogse aantal van zo’n 25.000 inwoners. Misschien kwam het daardoor dat het lokale sociale en culturele leven nog niet zo bloeide als in 1914. Het werd snel duidelijk dat er slechts twee realistische mogelijkheden waren om muzikanten te vinden die onder de Menenpoort de Last Post wilden en konden spelen. De eerste was de Harmonie Ypriana, waarvan Aimé Gruwez voorzitter was. De tweede was het lokale brandweerkorps, onder leiding van commandant Maurice Vergracht. De keuze was snel gemaakt. Ypriana had op dat moment alleen trompetblazers en geen ‘echte’ klaroenblazers in

**SOLDAAT WILLIAM
VANGHELUWE (ACTIEF ONDER DE NAAM G. VEMEL)**

16th Company, Canadian Machine Gun Corps

Paneel 32

William Vangheluwe werd in 1888 geboren als zoon van Bruno en Marie Vangheluwe uit Roeselare. Zoals veel jonge mannen van zijn generatie ging hij op zoek naar een beter leven in de Nieuwe Wereld. We weten niet waar hij zich vestigde – militaire documenten maken dit niet duidelijk – maar toen de oorlog uitbrak in de Oude Wereld die hij had verlaten, meldde hij zich snel om vrijwillig terug te keren. Hij nam dienst in het Canadese leger en in 1917 diende hij in de 16th Company van het Canadian Machine Gun Corps.

Toevallig werd zijn eenheid betrokken bij het offensief van de Derde Slag om Ieper, een veldslag die onder meer zijn geboortestad als objectief had: het strategisch belangrijke spoorwegknooppunt van Roeselare. Helaas haalde William, net als vele duizenden andere Canadezen, Roeselare niet. Ondanks al hun moed kwamen ze niet eens dichtbij en strandden ze op de velden rond Passendale. Daar sneuvelde William.

Van de precieze details van zijn dood is geen officieel verslag gemaakt, maar een van zijn kameraden van de 16th Company, soldaat Reginald Le Brun, liet een beschrijving na van de onthutsende omstandigheden waarin de mannen vochten (gedetailleerd beschreven in 'They Called It Passchendaele' door Lyn MacDonald). 'Ze brachten de machinegeweren recht naar het front. Tussen ons en de Duitsers aan de andere kant van het moeras was er niets. 's Nachts kwamen we drie keer onder hevig vuur te liggen, we moesten, om te beletten dat ze zouden oprukken, in het donker een regen van kogels afvuren. 's Ochtends bleven van onze groep van zes alleen mijn maat Tombes en ikzelf over. Toen kwam de knal die Tombes raakte. Ze raakten hem pal in het hoofd. Zijn bloed en hersenen, stukken schedel en haar lagen over mijn grote jas en gasmasker verspreid. Ik stond daar en probeerde alles van mijn jas te vegen. Als enige te zijn overgebleven was een verschrikkelijk gevoel...'

Foto: De Menenpoort domineert de nieuwe skyline van Ieper, terwijl de werken aan de kathedraal (linksonder) en de Lakenhalle (midden) nog verre van compleet zijn.

